

בשם האב

באופן מעשי, כמעט ולא ניתן לבצע בארץ בדיקת רקמות להוכחות אבהות, שכן המחוקק קבע שיש להעדיף את טובת הקטין ולמנוע את הכרזתו < עו"ד רות דיין-וולפנר, עו"ד אלינה פינקלשטיין

חקרים שנערכו בשנים האחרונות ברחבי העולם, הצביעו על מספר מפתיע של אבות נשואים המגדלים ילדים מבלי לדעת שאינם ילדיהם הביולוגיים. בקנדה למשל נמצא, כי "הונאת אבהות" מתרחשת ב-5%-15% מהמקרים. נתון מדאיג, ללא ספק.

הבעיה חמורה יותר כאשר מדובר באב נשוי, המתגורר בישראל ומבקש לבחון את שאלת אבהותו על הילד הרשום כילדו. בארץ יש לקבל את אישור בית המשפט לביצוע בדיקת רקמות. אך ברוב המקרים לא יינתן אישור כזה, ואותו אב יחיה עם הספק והשלכותיו הכלכליות והנפשיות.

הסיבה לאי מתן אישור פשוטה: מערכת המשפט בישראל יוצאת מגדרה על מנת להגן על כשרותו המשפטית וההלכתית של הילד, אפילו על חשבון זגיעה אפשרית באב. על פי ההלכה, ממזר הוא אדם שנולד לאשה נשואה מיחסים עם גבר זר. ההשלכות לגבי הכרזת אדם כממזר מרחיקות לכת, וכוללות

הכתבות הן עורכות דין ממשדר רות דיין-וולפנר, המתמחה בדיני משפחה

איסור נישואין, אלא עם ממזרת או גיורת. למימוש הגבלה זו, מנהלת הרבנות הראשית רישום של ממזרים, ומי שהוכרז כממזר לא יוכל להתחתן בארץ בנישואין דתיים. ואולם, אין מניעה שיינשא בנישואין אזרחיים וירשם כנשוי. ילדיו יסבלו מאותה הגבלה ממש ויהיו מנועים מלהינשא במדינת ישראל.

מכאן, שבמשך שנים ארוכות נדחתה על הסף כל דרישה לעריכת בדיקת רקמות לקביעת אבהות לילד יהודי שנולד לאם נשואה, ובאופן אוטומטי נרשם בעלה כאביו. הכל – מתוך החשש להפוך את אותו ילד לממזר.

סדקים בעמדה זו התגלו בשנת 2004 בפסקי דינם של השופטים יהודה גרניט (תמ"ש 76760/01) וגל גוטזגן (תמ"ש 87471/00) מבית המשפט לענייני משפחה, אשר איפשרו עריכת בדיקת רקמות גם במקרה של חשש לממזרות, וזאת תוך הסתמכות על עיקרון "טובת הילד", ובחינתו על רקע חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בשני פסקי הדין קבעו השופטים, כי זכותו של הקטין לדעת מי אביו הביולוגי גוברת על הנזק שייגרם אם ייקבע

שהוא ממזר.

באוקטובר 2006 דחה ביהמ"ש בקריות (תמ"ש 10780/05) בקשה לעריכת בדיקת רקמות של גבר בן 73, אשר ביקש לאושש חשדות עתיקות יומין כלפי אשתו. ארבעת ילדיו הבוגרים, בנות זוגם והאשה הסכימו לבדיקה, אולם הבקשה נדחתה מחשש לפגיעה במעמד הקטינים במשפחה – נכדיו של המבקש. השופטת אספרנצה אלון ביכרה את עקרון טובת הילד, הן לגבי ילדיו הבגירים של המבקש, שכאמור הביעו הסכמת לעריכת הבדיקה, והן לגבי נכדיו, שלא היו כלל צד להתדיינות.

בשנת 2008 הוסף סעיף 28' לחוק מידע גנטי, לפיו במקרה של חשש לממזרות לפי דין תורה, לא תאושר בדיקת רקמות, אלא לשם מניעת סכנה לחיי אדם או נכות חמורה בלתי הפיכה לאדם.

השופט איתי כץ (תמ"ש 13632/08) מבית המשפט לענייני משפחה בירושלים דחה תביעת אב לבדיקת אבהות של קטין, אשר נולד מיחסיה של אשתו, תוך הסתמכות על התיקון.

השופט קבע, כי המחוקק תחם את שיקול דעת בית המשפט תוך שהעמיד את כשרות הקטין כשיקול מרכזי יחיד העומד לנגד עיניו, ואשר אפשר שיהיה נסוג כאמור רק במקרה קיצוני של סכנת חיים או גרימת נכות בלתי הפיכה. על כן, כאשר קובע נשיא בית הדין הרבני הגדול, כי בדיקת הרקמות עלולה לפגוע בכשרות הקטין, דין הבקשה להידחות.

הסוגיה זכתה ביוני 2010 להתייחסות של מערכת המשפט אף בעניין קטינה מוסלמית. השופט סארי ג'וסי מביהמ"ש לענייני משפחה בנצרת (תמ"ש 4232/04) דחה תביעת אב מוסלמי לערוך בדיקת רקמות לבת, שנולדה לאשתו ונרשמה במרשם האוכלוסין על שמו.

ביהמ"ש ביכר אף במקרה זה את עקרון טובת הקטינה, בקובעו, כי אם יורו תוצאות הבדיקה שהקטינה אינה בתו של התובע, אזי יוכתמו שמה ומעמדה מבחינה חברתית. חרף העובדה שמעמדה המשפטי של הקטינה לא ייפגע (כמו במקרי ממזרות אצל יהודים), עצם "הכתמתה" תמיט עליה אסון, כדברי השופט.

סיכומו של דבר: בישראל האפשרות לערוך בדיקת רקמות כמעט שאיננה קיימת במקום בו אמו של הקטין הנבדק היתה נשואה בעת התעברותה. ההשלכות הכרוכות באי ידיעת האמת – קשות ככל שיהיו, הן לקטין והן למי שרשום כאביו – עדיין אינן עומדות בראש סדר העדיפות החוקית והמשפטית. ///

